ارميامىزدىڭ ەڭ العاشقى سايلاۋىت اسكەرلەر مەكتەبى ”جاڭا اسكەرلەر لاگەرى“

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
پارتيانىڭ شينجياڭداعى 100 جىلى

قىزىل ىزدەر ⑧

☐ انار بولت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى لي شيڭ

▶ باس تارماق اترەتتىڭ اۆياتسيا اترەتىندە ۇيرەنىپ جاتقان كۇرسانتتارى.

☐ ماتەريال سۋرەت

▼ ٴۇرىمجىدە تۇراتىن اۋە ارمياسىنىڭ بەلگىلى اسكەري ٴبولىمى شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى ەسكەرتكىش سارايىندا نەگىزگى تاقىرىپتىق پارتيا كۇنى قيمىلىن ورىستەتتى.

☐ سۋرەتتى ٴۇرىمجىدە تۇراتىن اۋە ارمياسىنىڭ بەلگىلى اسكەري ٴبولىمى قامداعان

ٴۇرىمجى قالاسى شيحۋ كوشەسىنىڭ 37 - نومىرىندەگى قايناعان بازاردىڭ ٴبىر جەرىندە جىم - جىرتىتتىقا شومعان سارى قابىرعالى، قىزىل دودەگەلى توركىل اۋلا بار، بۇل ارا جۇڭگو جۇمىسشى - ديقان قىزىل ارمياسى باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتى ەسكەرتكىش سارايى.

اۋلانىڭ ٴىشىن جاسىل جەلەك جامىلىپ، قاراعايلار جاپ - جاسىل بولىپ تۇر. 80 نەشە جىلدىڭ الدىندا، باتىس باعىت ارمياسى شينجياڭعا كىرگەننەن كەيىن، وسى ارادا تۇراقتاپ مادەنيەت جانە وسى زامانعى اسكەري ىستەر بىلىمدەرىن ۇيرەنىپ، شينجياڭنىڭ سول كەزدەگى ەرەكشە ساياسي ورتاسى مەن جاعراپيالىق ورتاسىنان پايدالانىپ، ارميامىزعا شۇعىل قاجەتتى ٴبىر توپ ەرەكشە تەحنيك دارىندىلاردى جەتىلدىرىپ، جۇڭگو ارمياسىنىڭ كوپ اسكەر ٴتۇرىنىڭ ىرگە تاسىنا اينالدى.

سايلاۋىت اسكەرلەردى جەتىلدىرگەن مەكتەپ

ەسكەرتكىش سارايىنا كىرسەڭىز، الاڭ الدىنداعى «ارميا تۋىن مىقتاپ ۇستاپ، ادال جۇرەگىمىزبەن پارتياعا تالپىنامىز» دەگەن نەگىزگى تاقىرىپتاعى ٴمۇسىن مەن باتىس باعىت ارمياسىنىڭ شينجياڭعا شەرۋ تارتقان جول كارتاسى ەسكەرتكىش سارايعا كەلۋشىلەرگە سوعىس ٴورتى لاۋلاعان سول جىلداردى قايتا ەلەستەتكەندەي بولادى.

1937 - جىلى 5 - ايدا قىزىل ارميا باتىس باعىت ارمياسىنىڭ سول قانات تارماق اترەتى ديحۋاعا (ٴۇرىمجىنىڭ بۇرىنعى اتاۋى) جەتىپ، الدىمەن شيداجياۋ كوپىرىنىڭ ماڭىنداعى فۋمين ٴجىپ ٴيىرۋ فابريكاسىنا تۇراقتاپ، كەيىن كەلە ديحۋانىڭ شىعىس قاقپاسىنىڭ سىرتىنداعى ٴبىر اسكەري تۇراققا كوشەدى. سول كەزدە جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ شينجياڭدا تۇراتىن ۋاكىلى چىن يۇن جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنەن نۇسقاۋ سۇراپ ماقۇلداۋىنان وتكەننەن كەيىن، سول قانات تارماق اترەت بەلگىسىن كۇشىنەن قالدىرىپ، باس تارماق اترەت قۇرىپ، سىرتقا قاراتا ”جاڭا اسكەرلەر لاگەرى“ دەپ اتايدى.

جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىس جاپپاي تۇتانعاننان كەيىن، پارتيا ورتالىق كوميتەتى ەلٴىشى - سىرتى جاعدايىنىڭ وزگەرىسىنە نەگىزدەلىپ، العاشىندا بەلگىلەگەن باس تارماق اترەتتىڭ سوۆەت وداعىنا بارىپ ۇيرەنۋ قارارىن كۇشىنەن قالدىرىپ، سول جەردىڭ وزىندە مادەنيەت ۇيرەنۋگە ۇيىمداستىرۋعا وزگەرتۋدى ۇيعارادى.

ەسكەرتكىش سارايىنىڭ ٴتۇسىندىرۋشىسى نادىيرا اكبار بىلاي دەپ تانىستىردى: 1937 - جىلى كۇزدەن باستاپ، باس تارماق اترەت ديحۋادا سوۆەت وداعىنىڭ شىڭ شىسايعا كومەككە بەرگەن اسكەري تەحنيكالىق جابدىقتارىن وقىتۋ قۇرالى رەتىندە پايدالانىپ، سوۆەت وداعى مەن شىڭ شىسايدىڭ اسكەري تاربيەشىلەرىن وقىتۋشى ەتىپ، يان - انان سارالانىپ كەلگەن جولداستارمەن بىرگە برونەۆيك، اۆياتسيا، اۆتوكولىك، حابارلاسۋ، اسكەري شيپاگەرلىك سياقتى اسكەري ىستەر ساباعىن ۇيرەنىپ، دابىرالى ۇيرەنۋ قيمىلىن ورىستەتەدى. باس تارماق اترەت تۇرعان ”جاڭا اسكەرلەر لاگەرى“ ٴىس جۇزىندە سايلاۋىت اسكەرلەر تەحنيكالىق كادرلارىن جەتىلدىرەتىن مەكتەپ ەدى.

تولىقسىز ساناقتا قاراعاندا، سول كەزدە 67 ادامدى اۆتوكولىك ۇيرەنۋگە، 87 ادامدى زەڭبىرەك ۇيرەنۋگە، 50 ادامدى برونەۆيك ۇيرەنۋگە، 34 ادامدى سىمسىز تەلەگراف ۇيرەنۋگە، 13 ادامدى شيپاگەرلىك ۇيرەنۋگە، 43 ادامدى اۆياتسيا ۇيرەنۋگە تاڭداپ، 20 نەشە ادامدى سوۆەت وداعىنا بارىپ مالىمەت توپتاۋ قىزمەتىن ۇيرەنۋگە جىبەرگەن. پارتيا ۋاكىلى چىن يۇن، دىڭ فا، چىن تانچيۋ ىلگەرىندى - كەيىندى ساياسي ىلىم جانە ماركسيزم - لەنينيزم نازارياسىنان ساباق بەرىپ، باس تارماق اترەتتىڭ تولىسۋىنا كوپتەپ ماڭداي تەرلەرىن توككەن.

بۇگىنگى تاڭدا باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتى ەسكەرتكىش سارايى تۇرعان توركىل اۋلا سول جىلداردا باس تارماق اترەتتىڭ اسكەري تۇراعىنىڭ ەسكى جۇرتىن بۇرىنعى بەينەسىندە قالپىنا كەلتىرۋ نەگىزىندە قايتا سالىنعان. اۋلانىڭ سول جاعى مەن وڭ جاعىنداعى ەكى قاتار سالىنعان ۇيلەر سول كەزدەگى باس تارماق اترەتتىڭ قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەرىنىڭ تۇراتىن جەرى، بۇل كۇندەرى ەسكەرتكىش سارايىنىڭ كورمە زالى بولىپ، قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ ۇيرەنۋدە پايدالانعان سيا قۇتى، قالام، كىتاپ سياقتى زاتتارى قويىلعان. كورمە زالىندا سول كەزدەگى قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ مۇقيات ۇيرەنگەنى بەينەلەنگەن سۋرەتتەر ىلىنگەن: اسحانانىڭ بارلىق جەرىنە ٴارىپ تانۋ كارتاسى جاپسىرىلعان، اسپازدار ٴبىر جاعىنان تاماق جاساپ، ٴبىر جاعىنان ۇيرەنەدى؛ ۇيىقتاپ ٴتۇن ورتاسى بولعاندا تاربيەشىلەردى وياتىپ الىپ، بىلمەگەندەرىن ٴتۇسىنىپ، ٴبىلىپ بولعاننان كەيىن بارىپ دەمالادى؛ مادەنيەت دەڭگەيى جوعارى كۇرسانتتار مادەنيەت دەڭگەيى تومەن كۇرسانتتارعا ساباق تولىقتاپ بەرەدى…

باس تارماق اترەتتىڭ قولباسشىلارى مەن جاۋىنگەرلەرى ٴبىر جاعىنان، مادەنيەت بىلىمدەرىن تولىقتاسا، ٴبىر جاعىنان، اسكەري ىستەر تەحنيكاسىن ۇيرەنىپ، باتىلدىقپەن ۇدەرە العا ىلگەرىلەيتىن قاھارماندىق جىگەر ارقىلى تالاي - تالاي قيىندىقتاردان قامال الىپ، پارتيانىڭ ىقىلاستى ٴۇمىتىن اقتادى. 2 جىلعا تاياۋ ۇيرەنۋ ارقىلى 1939 - جىلدىڭ سوڭىنداعى تەحنيكالىق باعالاۋ كەزىندە ”جاڭا اسكەرلەر لاگەرىندەگى“ كۇرسانتتار اۆتوكولىك جۇرگىزۋ، جوندەۋ، سوعىس تاكتيكاسى، نىسانا اتۋ سياقتى جاقتاردىڭ بارلىعىندا جاقسى ناتيجەگە قول جەتكىزدى. جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ 1 - توپتاعى ۇشقىشتارى شينجياڭدا زەڭگىر كوككە ٴساتتى ۇشتى، بۇل جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ باسشىلىعىنداعى قارۋلى كۇشتەر اراسىنداعى 1 - توپتاعى اۋە ارمياسىنىڭ ۇشقىشتارى جانە مەحانيكتەرى.

ارميامىزدىڭ تىرەكتىلەرى جانە ۇشقىنى

بۇگىنگى تاڭدا، قىزىل ارميا اۆياتسيا اترەتىنىڭ مۇشەلەرى ۇشۋعا جاتتىققان اۋەجايدىڭ ەسكى جۇرتى ٴۇرىمجى قالاسىنىڭ باقىت جولىندا. اۋە ارمياسى شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ ەسكەرتكىش سارايى وسى ارادا جىم - جىلاس ەڭسە كوتەرىپ تۇر. ەسكەرتكىش سارايىنا كىرسەڭىز، 1200دەن استام سۋرەت، 37 كىتاپ، ماتەريال جانە بىرنەشە ناقتى زاتتار كوشىرمەسى باس تارماق اترەتىندەگى قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىندە ۇيرەنگەن، كۇرەس جۇرگىزگەن داڭقتى جىلدارىن دەستەلىككە العان ٴارى ايگىلەگەن.

پارتيا ورتالىق كوميتەتى باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتىنىڭ شينجياڭداعى ۇيرەنۋدەن زور ٴۇمىت كۇتتى، 1939 - جىلى 9 - ايدا جوۋ ىنلاي سوۆەت وداعىنا بارىپ - قايتقان جولىندا ديحۋادان وتكەن كەزىندە باس تارماق اترەتتەگى جولداستارعا 2 رەت ارنايى امانداستى ٴارى ولاردى: ”سىزدەر ارميامىزدىڭ داۋىر العاشقى، ەڭ الدا جۇرگەن اسكەري تەحنيكا قىزمەتكەرلەرىسىزدەر، ۇشقىنسىزدار، تىرەكتىسىزدەر“، ”بولاشاقتا ٴوزىمىزدىڭ اۋە ارمياسىن قۇرۋدا تىرەكتىلەر، ۇشقىندار بار بولادى“، - دەپ شابىتتاندىردى.

1939 - جىلى قىستا شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىندەگى كۇرسانتتاردىڭ يان - انعا قايتاتىندىعىنان حابار تاپقان باس سىلىك جۇ دى قاباعات قۋاندى: ”ارميامىز شىعىس سولتۇستىكتە قىرۋار اۆياتسيا اسپاپتارىن قولعا ٴتۇسىردى، ۇشاق، اۋەجاي بار، كەم بولىپ وتىرعانى ۇشقىشتار مەن كۇتىمدەۋ قىزمەتكەرلەرى“. شىعىس سولتۇستىكتەگى بايىرعى اۆياتسيا مەكتەبى بولعان حالىق اۋە ارمياسىنىڭ وشاعىندا شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ كۇرسانتتارى ۇيرەنگەن ونەرلەرىن ادال نيەتتەرىمەن پارتيانىڭ اۆياتسيا ىستەرىنە ارنادى.

”شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى — پارتيامىزدىڭ اۋە ارمياسىنىڭ ۇشقىنى، ۇشقىننان جالىن قاۋلاتىپ جاعدايىنا باستاماشىلدىق ەتتى“. شينجياڭ پارتيا تاريحىن زەرتتەۋ مامانى لي شياڭحۋي بىلاي دەدى: پارتيامىزدىڭ، ارميامىزدىڭ 1 - توپتاعى اۆياتسيا تەحنيكا دارىندىلارى رەتىندە، شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ كۇرسانتتارى حالىق اۋە ارمياسىنىڭ قۇرىلۋى جانە داموۋ بارىسىندا اسا زور ۇلەس قوستى.

4 - ايدىڭ 2 - كۇنى بۇگىنگى باس حابار سايتىندا توراپ اتى ”جاڭا ۋستا 9932“ دەگەن توراپتاس شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى ەسكەرتكىش سارايىن ەكسكۋرسيالاعاننان كەيىن سۋرەت جولداپ، ٴارى بىلاي دەپ ٴسوز قالدىردى: ”بۇگىن انانى ٴبىلىپ ۇترىم! جۇڭگونىڭ اۋە ارمياسى شينجياڭنان شىقتى، شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى ’كەرەمەت‘، ەكەن!“.

شىنىندا ٴدال وسىلاي، 1949 - جىلى ورتالىق اسكەري ىستەر كوميتەتى 6 اۆياتسيا مەكتەبىن قۇرۋدى بەكىتتى، مۇنىڭ ىشىندە 4 اۆياتسيا مەكتەبىنىڭ العاش رەت مىندەت وتەگەن مەكتەپ باستىقتارى تۇگەلدەي شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ مۇشەلەرى. اۋە ارمياسىنىڭ 1 - تارماق اۆياتسيا اسكەري ٴبولىمى نانيۋەندە قۇرىلدى، قاراستىلىعىنداعى 4 ٴتۋاننىڭ ىشىندە 3 ٴتۋاننىڭ تۋانجاڭى تۇگەل شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ مۇشەلەرى.

باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتىنىڭ شينجياڭدا باۋلىعان سايلاۋىت اسكەرلەر تەحنيكا كۇشتەرى جۇڭگو حالىق ازاتتىق ارمياسى كوپ اسكەر ٴتۇرىنىڭ قۇرىلۋىنداعى، داموۋىنداعى ىرگە تاسى اينالىپ، 1 - توپتاعى اۆياتسيا اسكەرلەرى، برونەۆيك اسكەرلەر، زەڭبىرەكشى اسكەرلەر دارىندىلارىن باۋلىپ شىقتى. باس تارماق اترەتىندەگى 400 نەشە قولباسشى مەن جاۋىنگەرلەردىڭ اراسىنداعى كوپ سانىندىسى ارميامىزدىڭ سايلاۋىت اسكەرلەر قوسىنىنىڭ تەحنيكالىق تىرەكتىلەرىنە جانە باسشىلىق كۇشىنە اينالدى.

3 - ايدىڭ 26 - كۇنى ٴتۇستەن كەيىن ٴۇرىمجى قالالىق 49 - ورتا مەكتەبى 6 - جىلدىق وقۋشىسى شى جيا - ي اكەسى شى گوۋچياڭنىڭ سەرىك بولۋىمەن شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى ەسكەرتكىش سارايىنا ارنايى ەكسكۋرسيالاي كەلدى. ”شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسىنىڭ ٴبىرىنشى اۆياتسيا اترەتى، بۇل تاريحتى بالالار ٴبىلۋى كەرەك“، - دەدى شى گوۋچياڭ.

جاڭا ٴداۋىردىڭ ٴىزباسارى بولامىز

بيىل جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى قۇرىلعاندىعىنىڭ 100 جىلدىعى، ادامدار قىزىل تاربيە باسىنا لەك - لەگىمەن كەلىپ، توڭكەرىستىك ارداگەر قۇربانداردى ساعىنا ەسكە الىپ، توڭكەرىستىك رۋحتى سەزىنىپ، قىزىل گەندى جالعاستىردى.

3 - ايدىڭ 25 - كۇنى ٴتۇستەن كەيىن باتىس باعىت ارمياسى باس تارماق اترەتى ەسكەرتكىش سارايى سول كۇنى 3 - توپتاعى ەكسكۋرسيالاۋشىلاردى — اۆتونوميالى رايوندىق ورماندى، جايىلىمدى ورتەننەن ساقتاۋ ورتالىعىنىڭ پارتيالى كادرلارىن قارسى الدى. نادىيرا اكبار باتىس باعىت ارمياسىنىڭ تاريحى مەن حيكايالارىن قايتا - قايتا بايانداسا دا، ٴار رەت جاڭا ەكسكۋرسيالاۋشىلارعا ٴتۇسىندىرگەن كەزدە اۋەلگىسىندەي قىزۋ ىنتالى بولدى.

اۆتونوميالى رايوندىق ورماندى، جايىلىمدى ورتەننەن ساقتاۋ ورتالىعىنىڭ پارتيالى كادرلارى كورمە زالىنا قويىلعان تاريحي سۋرەتتەردى جانە ناقتى زاتتاردى ەكسكۋرسيالادى. اتالعان ورتالىقتىڭ مەڭگەرۋشىسى قۇربان تۇرسىن بىلاي دەدى: ”ٴبىز اسەرلى كوڭىل كۇيىمەن سوناۋ شۇعىلالى تاريحىمىزدى قايتا قاۋىشىپ جانە ونى ساعىنا ەسكە الىپ، باتىس باعىت ارمياسىنداعى قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەردىڭ توڭكەرىسكە تاباندى بولىپ، جاپا - ماشاقاتتان قورىقپاعان قاھارماندىق جىگەرىن، قۇربان بولۋدان تايىنباي پارتيا ٴۇشىن، حالىق ٴۇشىن ەرلىكپەن ٴوزىن ارناعان وسكەلەڭ رۋحىن شىنايى سەزىندىك. ٴبىز باتىس باعىت ارمياسى قولباسشىلار مەن جاۋىنگەرلەرىنىڭ مول ەڭبەگىن، ۇلى ناتيجەسىن ماڭگى ەستە ساقتاپ، پارتيانىڭ داڭقتى داستۇرىنە مۇراگەرلىك ەتەمىز جانە ونى اسقاقتاتامىز“.

ٴۇرىمجىدە تۇراتىن اۋە ارمياسىنىڭ بەلگىلى اسكەري ٴبولىمى شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ جالعاستىرۋشىلارى رەتىندە، ٴار جىلى جاڭا كادرلاردى، جاڭا كۇرسانتتاردى شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ ەسكەرتكىش سارايىن ەكسكۋرسيالاۋعا ۇيىمداستىرادى. اسكەري ٴبولىم ەرەكشە مەرەكە كۇندەرى، مىسالى، ”4 - مامىردا“، ”1 - شىلدەدە“ كوماندير - جاۋىنگەرلەردى اۆياتسيا ەسكەرتكىش سارايىنىڭ الدىندا پارتياعا كىرۋ سەرتىن، ارمياعا كىرۋ سەرتىن قايتا ەسكە الۋعا ۇيىمداستىرادى. 2017 - جىلى اسكەري ٴبولىم تاعى ”تاريحتى قۋاتقا اينالدىرۋ ارەكەتىن“ ورىستەتىپ، كوپتەگەن جەرلەرگە بارىپ سول جىلدارداعى اۆياتسيا اترەتىنىڭ ساقا مۇشەلەرىنەن احۋال ۇعىستى.

”تاريحي ۇزاق اسكەري ٴبولىم رەتىندە، تاياۋ جىلداردان بەرى ٴبىز تالاي رەت ۇيرەنۋ جانە ىزگى ىستەر ۇگىت - ۇلگىسى جينالىسىن ۇيىمداستىرىپ، كوماندير - جاۋىنگەرلەردىڭ شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ رۋحىنىڭ باي ىشكى ٴمانىن تۇسىنۋىنە كومەكتەسىپ، شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ داڭقتى داستۇرىنە مۇراگەرلىك ەتۋمەن بىرگە، ٴورىس اشا جاڭالىق اشىپ، اسكەري ٴبولىم قۇرىلىسىن كۇشەيتىپ، جاڭا داۋىردەگى شينجياڭدا تۇراتىن اۋە ارمياسىنىڭ شۇعىلاسىن ۇزدىكسىز جازدىق“، - دەدى ٴۇرىمجىدە تۇراتىن اۋە ارمياسىنىڭ بەلگىلى اسكەري ٴبولىمى ۇگىت باسقارماسىنىڭ باستىعى چين يۇگاڭ.

جوعارى مەكتەپ وقۋشىسى اسكەر رىن گوكاي بىلاي دەدى: ”قوسىنعا كىرگەنىنەن كەيىن، شينجياڭ اۆياتسيا اترەتى ەسكەرتكىش سارايىن ەكسكۋرسيالادىم، مەن شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ تاريحى جونىندە تىڭ تانىمعا يە بولدىم. بۇدان كەيىن مەن ونەرگە قاجىرلىلىقپەن جاتتىعىپ، اسكەري جىگەردى شىڭداپ، شينجياڭ اۆياتسيا اترەتىنىڭ جاڭا داۋىردەگى ٴىزباسارى بولامىن“.

قازىنا مەڭگەرمەسىنە ”جوۋ مەڭگەرمە باستىعى“ كەلدى

جەلبىرەگەن قىزىل تۋ
پارتيانىڭ شينجياڭداعى 100 جىلى

حيكايالار ⑪

☐ انار بولت / شينجياڭ گازەتىنىڭ ٴتىلشىسى ۋاڭ چۇنحۋا

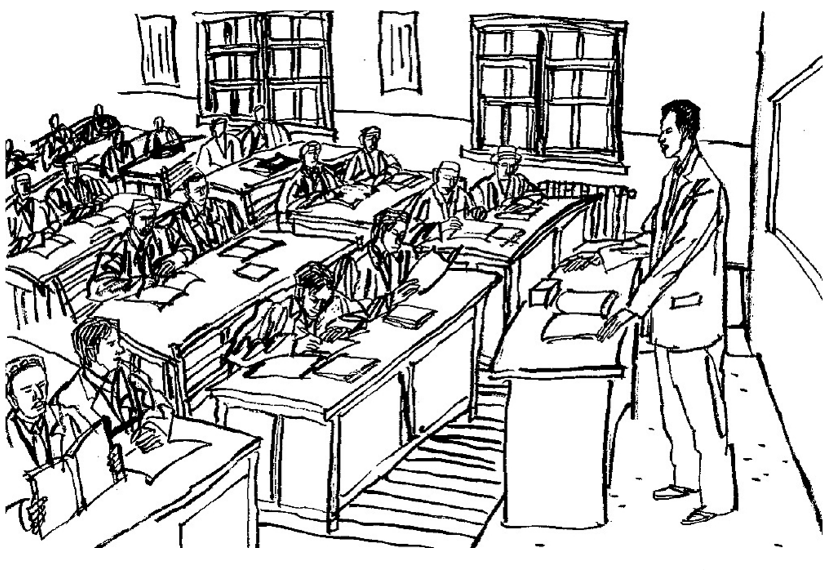

1938 - جىلى 5 - ايدا ماۋ زىمين ديحۋادا قازىنا ارناۋلى وقۋ مەكتەبىن قۇرىپ، مەكتەپ باستىعى مىندەتىن قوسىمشا وتەدى ٴارى ٴوزى وقۋشىلارعا ساباق ٴوتتى.

☐ لي دۇڭ سىزعان

”ماۋ زىمين جولداس اۋىر كەڭىردەكشە قابىنۋ، اسقازان - ىشەك قابىنۋ سياقتى ناۋقاستارعا شالدىقتى، ٴبىراق ول اۋىرىپ جۇرسە دە ۇنەمى ٴتۇن ورتاسىنا دەيىن قىزمەت ىستەيتىن، قىزمەتتەن ٴتۇسىپ ۇيگە كەلگەننەن كەيىن دە ۇنەمى ەسىكتى جاۋىپ الىپ ۇزدىكسىز قىزمەت ىستەۋشى ەدى، بارىپ ەسكەرتپەسەك ول دەمالۋ دەگەندى بىلمەيتىن. كەيدە مەن جارىم تۇندە ويانسام ول سوندا دا باس الماي قىزمەت ىستەپ جاتۋشى ەدى“. ماۋ زىميننىڭ ايەلى جۋ دانحۋانىڭ وسى ەستەمەسى ماۋ زىميننىڭ شينجياڭداعى ۋاقىتىندا ايانباي قىزمەت ىستەگەن جاعدايىن كوز الدىمىزعا ەلەستەتەدى.

1938 - جىلى 2 - ايدا ماۋ زىمين ديحۋا (قازىرگى ٴۇرىمجى) ارقىلى سوۆەت وداعىنا بارىپ ەمدەلۋگە دايىندالادى. شىڭ شىسايدىڭ جىعىلا جابىسۋىمەن جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنىڭ بەكىتۋى ارقىلى ماۋ زىمين شينجياڭدا قالىپ قىزمەت ىستەيدى، شىڭ شىساي ونى شينجياڭ ولكەلىك قازىنا مەڭگەرمەسىنىڭ ورىنباسار باستىقتىعىنا تاعايىندايدى، كەيىن كەلە ۋاقىتشا مەڭگەرمە باستىعى ەتىپ تاعايىنداپ، شينجياڭنىڭ قازىنا، ەكونوميكاسىن رەتكە سالۋعا جاۋاپتاندىرادى. ماۋ زىمين اتى - ٴجونىن جوۋ بين دەپ وزگەرتىپ شينجياڭدا قىزمەت ورىستەتەدى، سونىمەن شينجياڭ ولكەلىك قازىنا مەڭگەرمەسىنە ”جوۋ مەڭگەرمە باستىعى“ كەلەدى.

سول كەزدە شينجياڭنىڭ قازىنا قۇرىلىمى وتە كەمەلسىز بولاتىن، قازىنا - ەكونوميكا ٴتۇزىمى تۋتەنشە بىلىقتان ەدى، وعان جىلدار بويىنداعى اۋرە - سارساڭ، قاعاز اقشانىڭ قۇنسىزدانۋى، قات - قابات قالىڭ قارىز قوسىلىپ، شىڭ شىساي امالسىز قاعاز اقشانى تولاسسىز باسىپ شىعارۋ ارقىلى جاعدايدى ساقتايدى، ناتيجەسىندە اقشا اۋىر دارەجەدە قۇنسىزدانىپ كەتەدى. بۇقارا تۇيى - تومالاق، ٴولىم - ٴجىتىم دستەرىندە اربالاپ اقشا الىپ جۇرەتىن بولعان.

مۇنداي اۋىر جاعدايدىڭ الدىندا، ماۋ زىمين جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتىنە حات جازىپ: ”ماعان امالىن تاۋىپ پارتيانىڭ 10 كادرىن (لاي زۋليە، گاۋ دىڭباڭ، جىڭ يىشىڭ ۋشەۋىن، ٴسوزسىز، اۋىستىرىپ اكەلۋىمىز كەرەك) بەرىڭىزدەر، بانكەدە، التىن كەنىندە، كەدەندە، ٴسوزسىز، قۋاتتى باسشى ادامدار بولعاندا عانا جاعداي تەز ارادا وڭالىپ، ٴونىمى كورىلەدى“، - دەيدى. جۇڭگو كوممۋنيستىك پارتياسى ورتالىق كوميتەتى ىركەس - تىركەس گاۋ دىڭباڭ، جياڭ ليانمۋ، جىڭ يىشىڭ، چيان يىڭ قاتارلى 10 ادامدى شينجياڭعا قىزمەت ىستەۋگە جىبەرەدى. 1939 - جىلدىڭ باسىندا يان - انان كەلگەن وسى كوممۋنيستەردى شينجياڭ ولكەلىك ۇكىمەتى وڭتۇستىك شينجياڭنىڭ جەر - جەرىندەگى جەرگىلىكتى سالىق مەكەمەلەرىنە باسشىلىق قىزمەت وتەۋگە ورنالاستىرادى، وسىلايشا كەڭ بايتاق وڭتۇستىك شينجياڭ دالاسىندا ولاردىڭ ايقىن ىزدەرى قالادى. ولار ماۋ زىمينمەن بىرگە شينجياڭنىڭ قازىناسىن رەتكە سالىپ، ەكونوميكانى دامىتىپ، جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى كۇرەسكە كومەكتەسىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ تۇرمىسىن جاقسارتىپ، قاجىرلى تۇردە جان قيارلىقپەن قىزمەت ىستەدى.

ماۋ زىمين شينجياڭدا قازىنا قىزمەتىن 3 جىلدان استام ۋاقىت باسقاردى، ەگەر ٴبىز ونىڭ وسى 3 جىلدا شينجياڭدا قانشالىق قىزمەت ىستەگەنىن، وسى 3 جىلدا شينجياڭ ەكونوميكاسىندا قانداي وزگەرىستەر تۋىلعاندىعىن بىلەتىن بولساق، وندا جۋ دانحۋاڭنىڭ سول ٴبىر ەستەمەسىنىڭ قۇنىن ٴتىپتى دە جاقسى تۇسىنەر ەدىك.

ماۋ زىمين پارتيامىزدىڭ ايتۋلى قازىنا - ەكونوميكا كادرى، جۇڭحۋا سوۆەتتىك رەسپۋبليكاسى ۋاقىتشا ورتالىق ۇكىمەتى مەملەكەتتىك بانكىسىنىڭ باستىعى، ورتالىق التىن قويماسىنىڭ مەڭگەرۋشىسى، حالىق شارۋاشىلىعى مينيسترى سياقتى مىندەتتەردى وتەگەن، ”ايكىش بانكەگە“ باسشىلىق ەتىپ، 25 مىڭ شاقىرىمدىق ۇزاق جورىقتى ٴجۇرىپ وتكەن. شينجياڭعا كەلگەننەن كەيىن، ول كوپ جىلدار بويى پارتيا ٴۇشىن قىزمەت ىستەپ جيناقتاعان قازىنا - ەكونوميكا قىزمەتىنىڭ مول تاجىريبەلەرىن شينجياڭنىڭ قازىنا - ەكونوميكاسىن رەتكە سالۋعا سارقا جۇمسادى.

”كوپ ساندى بىتىراڭقى كاپيتالدى جيناۋ، تۇتاس شينجياڭداعى 4 ميلليون بۇقارانىڭ ەكونوميكالىق كۇش - قۋاتىنىڭ تۇگەل ٴارقايسى قۇرىلىس تاراۋلارىنا قوسىلۋىنا مۇمكىندىك جاساۋ ٴۇشىن“ ماۋ زىمين بانكەنى وزگەرتىپ قۇرۋ بەكەمەنە كەلەدى. 1939 - جىلى 1 - ايدىڭ 1 - كۇنى، شينجياڭ ساۋدا بانكەسى قۇرىلىپ، شينجياڭنىڭ فينانس جانە ەكونوميكا نەگىزىن قالايدى. سونىمەن ٴبىر ۋاقىتتا، ول شينجياڭ بيلەۋشىسىن اقشا ٴتۇزىمى رەفورماسىن جۇرگىزۋگە يلاندىرىپ، ”ٴسارىنى“ بىرلىك ەتكەن كونە ولكە اقشاسىن كۇشىنەن قالدىرىپ، ”يۋاندى“ بىرلىك ەتكەن ٴبىر تۇتاس جاڭا اقشانى تاراتىپ، شينجياڭنىڭ قازىناسىنىڭ، فينانسىنىڭ بىلىققان جاعدايىن ەڭ كەزىندە وڭالتىپ، اقشانىڭ قۇنسىزدانۋىن تەجەپ، بازارداعى زات باعاسىن ورنىقتىرادى. 1938 - جىلى 5 - ايدا ماۋ زىمين ديحۋادا قازىنا ارناۋلى وقۋ مەكتەبىن قۇرىپ، مەكتەپ باستىعى مىندەتىن قوسىمشا وتەيدى ٴارى ٴوزى وقۋشىلارعا ساباق ٴوتىپ، شينجياڭعا ٴبىر توپ قازىنا، فينانس ارناۋلى دارىندىلارىن تاربيەلەپ بەرەدى.

ماۋ زىمين تۇتاس شينجياڭنىڭ جەر - جەرىندەگى قاجىرلىلىقپەن كۇرەس جاساپ جاتقان كوممۋنيستەرمەن بىرگە، شينجياڭنىڭ قازىنا، ەكونوميكاسىن رەتكە سالۋ ٴۇشىن قىرۋار ٴونىمدى قىزمەتتەر ىستەپ، قازىنا، سالىق ىستەرى قۇرىلىمدارىن اقاۋسىزداندىرىپ، قازىنا مەجە ەسەپ، سوڭعى ەسەپ ٴتۇزىمىن كەمەلدەندىرىپ، سالىق ىستەرىن رەتكە سالىپ، قۇرىلىس زايومىن تاراتىپ، 2 مەرزىمدىك 3 جىلدىق جوبا جاسادى… قىسقاسى 3 جىلدان استام ۋاقىتتا شينجياڭنىڭ بەت - بەينەسى شىن جاڭا تۇسكە ەندى. ۇزاق ۋاقىت بويى ميشا بىلىققان شينجياڭنىڭ قازىنا - ەكونوميكا قىزمەتى دۇرىس ارناعا ٴتۇستى، كىرىس شىعىسىنا جەتپەيتىن شينجياڭ قازىناسى نەگىزىنەن كىرىس مەن شىعىسى بىردەي بولۋعا وزگەرىپ، قات - قابات قالىڭ سىرتقى قارىزدى قايتارۋمەن بىرگە، ەگىن شارۋاشىلىعى، مال شارۋاشىلىعى، ونەركاسىپ، ساۋدا ىستەرى جانە مادەنيەت، وقۋ - اعارتۋ، دەنساۋلىق ساقتاۋ ىستەرى دامىپ، زات باعاسى ورنىعىپ، بازار گۇلدەنىپ، ٴار ۇلت بۇقاراسىنىڭ زاتتىق، مادەنيەت تۇرمىسى جاقسارىپ، جاپون شاپقىنشىلارىنا قارسى سوعىستىڭ الدىڭعى شەبىنە پارمەندى كومەكتەستى. مىنە بۇل جۇڭگو كوممۋنيستەرى سەنىم جانە جان قيارلىقپەن قىزمەت ىستەۋ ارقىلى جاراتقان كەرەمەت ٴىس.

بۇگىنگى كۇنى ٴۇرىمجى قالاسى تيانشان رايونى ميڭدى جولى 29 - نومىرگە ورنالاسقان ماۋ زىمين بايىرعى تۇراعى ادامدارعا وسى ٴبىر تاڭداۋلى كوممۋنيستىڭ حيكاياسىن، ونىڭ شينجياڭنىڭ دامۋى، العا باسۋىنا قوسقان ۇشپەس ۇلەسىن بايانداۋدا، ونىڭ ەسەلى ەڭبەگى شينجياڭداعى ٴار ۇلت حالقىنىڭ جۇرەگىندە ماڭگى ساقتالادى.

(شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايوندىق پارتكوم پارتيا تاريحى جانە حۇجات زەرتتەۋ مەكەمەسى، شينجياڭ ۇيعۇر اۆتونوميالى رايوندىق قوعامدىق عىلىمدار بىرلەستىگى بىرلەسىپ دايىنداعان)

جايالاپ دىبىس مازمۇنىن ەستىڭىزدەر